

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Metsätalouden koulutusohjelma

Tutkintotyö

Heini Anttalainen

PIRKANMAALAISTEN NUORTEN NÄKEMYKSIÄ SUOMALAISESTA
METSÄTALOUSTESTA

Työn ohjaaja: Pirjo Puustjärvi

Tampere 2009

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

Metsätalous

Anttalainen, Heini

Tutkintotyö

Työn ohjaaja

Ajankohta

Hakusanat

Pirkanmaalaisten nuorten näkemyksiä suomalaisesta metsätaloudesta

38 sivua ja 4 liitesivua

Lehtori Pirjo Puustjärvi

Huhtikuu 2009

nuoret, metsäala, koulutus, työllistyminen

Tiivistelmä

Suomi on FAO:n (Food and Agriculture Organization of United Nations) tilastojen mukaan teollistuneista maista metsäisin maa. Maassamme on 300 000 metsätilaa, joista yksityisten omistuksessa on kolme neljäsosaa. Metsävarat lisääntyvät vuosittain huomattavasti enemmän, kuin mitä niitä hakataan.

Suomalaisilla on aina ollut vahva side metsiin ja puihin. Puita on palvottu taloa suojelevan haltijan asuinpaikkana. Pyhiin lehtoihin on viety ruokauhreja ja kerrottu tarinoita muinaisista ajoista. Vainajien muistoksi on tehty karsikkopuita. Asumukset ja tarvekalutkin on pääsääntöisesti tehty puusta. Metsistä on saatu elanto kaskiviljelyn ja tervanpolton kautta.

Opinnäytetyöni tutkimuskohteena olivat yläasteikäisten nuorten näkemykset metsäalasta. Tutkimus haluttiin keskittää maaseutukouluihin, koska ajatuksena oli, että niistä saataisiin enemmän ”metsäalalle myönteisiä tuloksia”. Tällä tarkoitan sitä, että kaupunkien keskustoissa sijaitsevista kouluista ei olisi välttämättä saatu ollenkaan myöntäviä vastauksia esim. kysymykseen, onko vastaaja koskaan työskennellyt metsäalalla.

Tutkimuksen tuloksiin on saattanut vaikuttaa vastaajien ikä. Murrosikäiset eivät välttämättä jaksa tai viitsi keskittyä vastaamaan vakavasti, tai he vastaavat osittain leikillään.

Vastaajista kymmenen prosenttia oli kiinnostunut opiskelemaan metsäalaa tulevaisuudessa. Kuitenkin peräti viisitoista prosenttia oli kiinnostunut työskentelemään alalla aikuisena. Vastaajista yksi kolmasosa oli työskennellyt joskus metsäalalla, kuten istuttanut taimia tai harventanut metsää. Vastaajista joka neljännellä oli jokin metsään liittyvä harrastus, esim. marjastus, sienestys, metsästys tai suunnistus.

Metsäalan ammateista kiinnostavimpina pidettiin luonto- tai eräoppaan ammattia ja metsäkoneen kuljettajaa. Toisen sijan jakoivat metsänhoitaja ja metsuri. Seuraavana tuli puutavara-auton kuljettaja. Muina kiinnostavina ammatteina mainittiin metsätalousinsinööri.

Vastaajilla tuntui pääosin olevan realistinen mielikuva metsäalasta. Alan tulevaisuuden Suomessa vastaajat näkivät pääosin myönteisessä valossa. Alan kiinnostavuuden lisäämiseksi vastaajat toivoivat lisää kouluissa järjestettäviä metsäteemapäiviä ja infotilaisuuksia. Toisaalta vastaajat kuitenkin kokivat saaneensa riittävästi tietoa metsäalan koulutuksesta. Alalle työllistymiseen vaikuttaisi vastaajien mukaan ennen kaikkea hyvä palkka ja toiseksi hyvä työllisyystilanne.

Abstract

Finland is the most forested country of developed countries according to FAO (Food and Agriculture Organization of United Nations). There are 300 000 forestry farms in our country. 75% is owned by private persons. Our forest property increases every year more than they are cut off.

Finnish people have always had a strong bondage to the forest and trees. Trees have been worshipped as the habitat of the fairy of the house. To the holy groves have been taken food votives and there have been told stories of ancient times. To honor the deceased, people have been marked trees with engravings. Dwellings and necessary items have mainly been made of wood. The bread has been taken of the forests by burning tar and of slash and burn agriculture.

The research subject of my thesis was the pupils' opinions of forestry. The pupils studied in some junior high schools of Pirkanmaa. The research was wanted to concentrate to schools out side of cities. There was a thought that of schools at the country side would be received more positive results to the forestry. I mean that schools in the heart of the cities would not been received results at all for example concerning interviewees working experience at the forestry.

To the results of the research could have been influenced the age of the interviewees. Teen aged people would not necessarily be able to concentrate to answer properly or they answer not-too-seriously.

Ten percents of interviewees were interested to study forestry in the future. 15 percent of them were although interested to work at it at the future. One third of interviewees had been worked on forestry for example planted saplings or cut of forest. One fourth of interviewees had some kind of a hobby which related to forest for example pick berries, go mushrooming, hunting or orienteering.

The most interesting professions of forestry seemed to be a hunting guide and a driver of a forestry machine. The second place was shared by a forester and a lumberjack. The third place went to a driver of a lumber truck. One interesting profession was an engineer of forestry.

Interviewees seemed to have a realistic image of forestry. The future of forestry in Finland was thought to be positive. To increase the fascination of forestry interviewees wanted more info sessions at the school and forest-themed school days. On the other hand interviewees felt they had received enough information about forestry. To start to work at the forestry interviewees primarily hoped to have good income and secondly good situation at the employment market.

Sisällys

1. Johdanto	5
1.1. Yleistä Suomen metsistä	6
1.2. Jokamiehen oikeudet.....	7
1.3. Suomen metsänomistusolojen muotoutuminen	9
1.4. Metsä ja muinaiset suomalaiset.....	10
1.5. Kaskiviljely	12
1.6. Tervan poltto.....	13
1.7. Isojako.....	14
1.8. Metsien arvon tunnustaminen	14
1.9. Savotat ja tukkijätkät.....	15
1.10. Mökkeily	17
2. Aiempien metsätutkimusten tuloksia.....	19
3. Aineisto ja menetelmät.....	21
3.1. Kirjallinen kysely.....	21
3.1.1. Aineiston mittaus ja analysointi.....	21
4. Tulokset.....	22
5. Tulosten tarkastelu	33
LÄHTEET.....	36
LIITTEET	
Liite 1. Kyselylomake	

1. Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan, millaisia ajatuksia pirkanmaalaisilla nuorilla on metsäalasta, sen opiskelusta ja sille työllistymisestä. Nuorten mielipiteitä pyrittiin selvittämään kyselytutkimuksella, johon osallistui luokkia neljästä koulusta. Toiveena on saada heidät huomaamaan metsäala tulevaisuuden opiskelualana ja sitä kautta työllistyvän alalle.

Metsäalan opetusta Pirkanmaan alueella järjestävät Tampereen ammattiopisto (Kurun metsäoppilaitos) ja Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammattioppilaitos kouluttaa metsäkoneenkuljettajia ja metsureita (ammattilukio). Metsureiksi opiskelevat valmistuvat käytännössä Koulutuskeskus Sedusta Ähtäristä.

Metsäkoneenkuljettajaksi/puutavara-auton kuljettajaksi haki vuonna 2008 ensisijaisesti 87 henkilöä ja koulutuksen aloitti 72 henkilöä. Vuonna 2008 metsäalan perustutkinnon suoritti 55 nuorta. Luvuissa on mukana Tampereen ammattiopiston (Metsätien toimipisteen) kolmen verkostokoulun opiskelijat. Koulutus toteutetaan yhteistyösopimuksen kautta Kannuksessa, Ähtärissä ja Ruokolahdella. (Saukko, 2009.)

Nuoret voivat myös suorittaa metsäalan perustutkinnon lukion ohessa. Tähän metsälukioon haki vuonna 2008 ensisijaisesti 9 henkilöä ja koulutuksen aloitti 9 henkilöä. Metsäalan perustutkinnon suoritti vuonna 2008 yhteensä 3 ja yo-tutkinnon yhteensä 2 henkilöä. Lukio-opinnoista vastaa Tampereen aikuislukio. (Saukko 2009.)

Aikuispuolella metsäalan perustutkintoa suorittamaan haki 24 henkilöä vuonna 2008. Koulutuksen aloitti 8 henkilöä. Vuonna 2008 metsäalan perustutkinnon suoritti 8 aikuista. (Saukko 2009.)

Opiston aikuispuolella on mahdollisuus kouluttautua eräoppaaksi. Vuonna 2008 koulutukseen haki 81 henkilöä ja opiskelun aloitti 9 henkilöä. Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon suoritti v. 2008 yhteensä 11 henkilöä ja osatutkinnon 4 henkilöä. (Saukko 2009.)

Tampereen ammattikorkeakoulusta valmistuu metsätalousinsinöörejä. Nuorten puolella opiskelijoita hyväksytään vuosittain koulutukseen kaksikymmentä henkilöä, kun hakijoita on vuosittain noin sata. Aikuispuolellakin on mahdollisuus kouluttautua metsätalousinsinööriksi. (Puustjärvi 2009.)

1.1. Yleistä Suomen metsistä

Suomi on FAO:n (Food and Agriculture Organization of United Nations) tilastojen mukaan teollistuneista maista metsäisin maa. Suomen kokonaismaa-ala on 30,5 miljoonaa hehtaaria, josta metsätalouden piiriin kuuluvaa maata on 86 % maa-alasta eli 23,6 miljoonaa hehtaaria. Metsämaaksi luokitellaan metsätalouden maa, jolla puuston kasvu kiertoajalla on keskimäärin 1 m³/ha/v. (Tomppo, Henttonen & Tuomainen 2001.)

Metsämaan 20,2 miljoonan hehtaarin alasta yksityisomistuksessa on 65 prosenttia. Puustomäärästä 70 prosenttia on yksityisten ja yksityisluonteisten omistajien metsissä. Puuston vuotuisesta kasvusta 73 prosenttia on yksityismetsien ja yksityisluonteisten metsien puuston kasvua. Yksityisluonteisia metsänomistajia ovat yksityiset metsänomistajat, yksityisten toiminimien ja perikuntien omistamat alueet sekä yhteismetsät, kunnat, seurakunnat ja muut yhteisöt. (Metla 2009.)

Suomessa on noin 300 000 metsätilaa, joista kolme neljästä on perheomistuksessa. Perheomistus tarkoittaa joko yhden henkilön tai yhden henkilön ja puolison ja/tai lasten yhteistä omistusta. (Ripatti 1994.)

Valtakunnan metsien 10. inventoinnin (VMI10), vuosien 2004–2007 mittausten perusteella puuston kokonaistilavuus on nyt 2,2 miljardia m³ ja vuotuinen kasvu 99,1 miljoonaa m³. (Metla 2009.)

Tekemättä jäänyt taimikonhoito ja myöhästyneet ensiharvennukset heikentävät metsien kuntoa. Taimikonhoitoon olisi panostettava erityisesti yksityismetsissä ja yksityisluonteisissa metsissä, joissa taimikonhoito on myöhässä noin viidenneksessä taimikoiden kokonaisalasta. Myös ensiharvennuksia olisi lisättävä näissä metsissä. Tämä koskee myös valtion ja yhtiöiden metsiä. Myöhässä olevia ensiharvennuksia on

yksityismetsissä ja yksityisluonteisissa metsissä samoin noin viidennes ja valtion ja yhtiöiden metsissäkin lähes kymmenesosa nuorista kasvatusmetsistä.

Ensiharvennusten rästikohteissa on lähes 30 miljoonan kuutiometriä ”käyttämätöntä” ainespuuta, joka on pääasiassa mänty- ja koivukuitupuuta. (Metla 2009.)

Puusto kasvaa Pirkanmaalla valtakunnan metsien inventoinnin VMI8-VMI9:n mukaan metsämaalla 5,8 m³/ha/v ja metsä- ja kitumaalla 5,7 m³/ha/v. Se on keskimääräistä enemmän verrattuna Etelä-Suomen keskimääräiseen vuotuisen kasvuun (5,4 m³/ha/v). (Tomppo, Henttonen & Tuomainen 2001.)

On arvioitu, että suurin kestävä ainespuun hakkuumäärä vuosille 2007–2016 on reilu 71 milj. m³/v. Määrä on 14 milj. m³ (eli 20 %) enemmän kuin toteutuneiden hakkuiden hakkuukertymä, joka oli vuodessa keskimäärin 57 miljoonaa kuutiometriä vuosina 2003–2007. Lähivuosikymmenien kestävä ainespuukertymän ennakoidaan kasvavan nykyisten nuorten metsien kasvaessa harvennusikään. (Metla 2009.)

Syksyllä 2008 alkanut taantuma, joka toi mukanaan voimakkaan teollisuuden irtisanomisaallon, on kohdistunut rankasti myös metsäteollisuuteen. Tällä hetkellä yt-neuvotteluiden alaisina on noin 15 000 henkilöä. 13 000 henkilöä on ollut tai tulee olemaan lomautettuina ja reilu 300 henkilöä on irtisanottu. (SAK ry 2009.)

1.2. Jokamiehen oikeudet

Suomessa on kaikilla mahdollisuus liikkua ja virkistäytyä luonnossa. Tämän mahdollistavat ns. jokamiehen oikeudet. Jokamiehen oikeudet on varsinkin Pohjoismaissa säilynyt, germaanista alkuperää oleva oikeus luontoalueiden käyttöön maksutta ja välittämättä siitä, kuka alueet omistaa tai on niiden haltija. Jokamiehen oikeudet perustuvat eri lakeihin. Jos jokamiehen oikeuksia ei olisi, maanomistaja voisi kieltää sivullisilta maallaan kulkemisen ja muun harmittoman käytön.

Jokamiehenoikeus tarkoittaa sitä, että poiketaan muuten maanomistajalle kuuluvasta oikeusjärjestyksessä olevasta omistuksen suojasta. Tämä tarkoittaa konkreettisesti sitä, että maanomistajalla ei ole oikeussuojakeinoja estää jokamiehenoikeuden käyttöä.

Jokamiehen oikeus koskee luonnollisesti muitakin ihmisiä, kuin Suomen kansalaisia. (Tuunanen 2007.)

Jokamiehenoikeuksiin liittyy läheisesti velvollisuus olla aiheuttamatta maanomistajalle tarpeetonta haittaa. Maanomistaja ei voi kumota jokamiehenoikeutta aitaamalla tai osoittamalla kyltillä aluetta yksityisalueeksi. (Tuunanen 2007.)

Perinteisesti jokamiehenoikeudella on ymmärretty vapaata kulkuoikeutta, oikeutta poimia marjoja ja sieniä, risuja ja käpyjä sekä oikeutta yöpyä väliaikaisesti toisen maalla. Näihin oikeuksiin kuuluu lisäksi vesien yleiskäyttö. Jokamiehen oikeus syrjäytyy, jos lainsäädännön avulla muuten rajoitetaan tai säädellään alueen käyttöä. Esimerkkeinä näistä ovat metsä- ja luonnonsuojelulaki. (Tuunanen 2007.)

Vapaa kulkuoikeus tarkoittaa, että jokaisella on oikeus vapaasti kulkea maastossa. Se voi tapahtua jalan, hiihtäen, polkupyörällä tai ratsastaen muualla kuin pihamaalla sekä muilla kuin sellaisilla pelloilla, niityillä tai istutuksilla, jotka voivat vahingoittaa kulkemisesta. Hyvä yleissääntö on kiertää talo vähintään 50 m:n päässä pihapiiristä. Liikkumista on usein rajoitettu luonnonsuojelualueilla. Maastossa voi yöpyä väliaikaisesti. Hyvä yleissääntö on yöpyä enintään viikonlopun yli. (Tuunanen 2007.)

Luonnonvaraisten marjojen ja sienten poimiminen on kaikille sallittua, samoin kuin maassa olevien risujen, maahan pudonneita pähkinöiden tai luonnonvaraisten kukkien poimiminen. Sen sijaan jäkälän ja sammalen poimimiseen tarvitaan maanomistajan lupa. Lisäksi luonnonvaraisten kasvien poimimista rajoittavat rauhoitusmääräykset. (Tuunanen 2007.)

Vesien yleiskäyttöoikeuden perusteella jokaisella on oikeus kulkea vesillä ja jäällä sekä oikeus uimiseen, peseytymiseen, talousveden ottoon jne. niillä vesistöillä, joita ei ole laillisella perusteella suljettu. Oikeuteen sisältyy ehto olla aiheuttamatta tarpeetonta häiriötä. Vesialuetta saa käyttää myös tilapäisenä ankkuroimispaikkana. Lintujen pesimisaikana tulee liikkumista välttää lintujen pesimä- ja oleskelualueilla eli lintuvesillä ja ulkosaarilla. (Tuunanen 2007.)

Varsinaisesti oikeus kalastaa ja metsästää kuuluvat ko. alueen omistajalle tai ko. luvan haltijalle. Suomessa vakituisesti asuvilla Euroopan talousalueen kansalaisilla on kuitenkin oikeus kotitarve- ja virkistyskalastukseen yleisillä vesialueilla ja meressä ja Suomen kalastusvyöhykkeellä. Lisäksi kaikilla Pohjoismaiden kansalaisilla on oikeus samaan kotipaikasta riippumatta. (Tuunanen 2007.)

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman tämän lupaa kuin pakottavasta tarpeesta. Avotuleksi ei kuitenkaan katsota retkikeittimen tms. käyttöä. Kun metsäpalovaara on voimassa, ei avotulta saa sytyttää edes metsänomistajan luvalla. (Tuunanen 2007.)

Kaikenlaisten esineiden jättäminen luontoon on aina kiellettyä. Roskaamiskielto koskee kaikkia alueita, olivatpa nämä yleisiä tai yksityisiä. Roskaajan on myös korjattava aiheuttamansa vahinko. (Tuunanen 2007.)

Koirien ja kissojen pitäminen vapaana toisen maalla on aina kielletty. Lisäksi niiden irtipitäminen on joka paikassa kielletty maaliskuun 1. päivästä elokuun 19. päivään asti eläinten pesimäajan vuoksi. (Tuunanen 2007.)

1.3. Suomen metsänomistusolojen muotoutuminen

Suomen metsien omistussuhde on muotoutunut nykyiseksi hiljalleen vuosisatojen aikana. Metsät omistavien tahojen välinen jako ja omistussuhteet juontavat juurensa vuosisatojen taakse. Kuningas Kustaa Vaasa rajoitti 1500-luvun Suomessa asutuksen leviämistä julistamalla asumattomat maat kruunulle kuluviksi. Maiden omistuksen jakautumiseen vaikuttivat tämän jälkeen valtion- ja yksityismetsien rajankäynnit 1700-luvun alussa ja 1800-luvun puolivälissä päättynyt isojako, jossa maat jaettiin uudelleen. (Ripatti 1994.)

Asiaan vaikutti myös torpparien vapautuslaki 1900-luvun alussa, jolloin vuokratilajelijöiden määrä laski dramaattisesti ja muodostui 150 000 uutta tilaa. Maiden ”uusjakoa” voimisti vuoden 1922 maareformilaki LEX KALLIO, jonka ansiosta maattomista maaseudun asukkaista tuli pientilallisia. Omistus pirstaloitui vielä lisää, kun maanhankintalailla vuonna 1945 metsäalasta 10 % annettiin maansa uuden valtakunnanrajan taakse menettäneille karjalaisille ja sodasta palaaville rintamamiehille. (Ripatti 1994 & Kettunen 2008.)

Näin muodostui lopullisesti metsänomistusryhmien perusjako. Yksityishenkilöt omistavat suurimman osan (yli 60 %) Suomen metsistä. Nämä sijaitsevat hyvillä kasvupaikoilla Etelä-Suomessa, kun taas valtiolla on syrjäisiä, heikkokasvuisempia alueita Pohjois- ja Itä-Suomessa (n. 25 % maamme metsämaasta). (Ripatti 1994.)

1.4. Metsä ja muinaiset suomalaiset

Muinaisina aikoina, ennen kristinuskon tuloa, on jumalia palvottu pyhissä lehdoissa eli hiisissä. Niihin on kokoonnuttu nauttiman juhla-aterioita ja uhraamaan metsän jumalille. Näiden koskemattomien metsien keskellä ei saa katkoa puiden oksia tai poimia marjoja. Useimmiten nämä pyhät lehdot ovat sijainneet pienillä kumpareilla, kivikkoisilla mäillä tai kallioisilla jyrkänteillä, joiden keskellä on usein virrannut lähde, lampi tai puro. Lehdoissa on kerrottu tarinoita maailman synnystä ja alkuajoista. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Lehdossa ollut muita merkittävämpi puu, tammi, koivu tai pensas, jonka juurella on uhrattu ruokaa ja olutta. Tämä puu on ollut ns. elämänpuun vertauskuva. Elämänpuu on tarinoissa esiintyvä suuri, voimallinen puu, joka liittyy maailman, ihmisen ja järjestyksen luomiseen. Puun lisäksi tarujen henkilöinä ovat jumalat, kohtalon jumalattaret ja kaksi eläintä, käärme ja kotka. Käärme on maanalaisen maailman, tuonen väen symboli ja kotka taivaan vallan vertauskuva. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Synnytyksen jälkeen monin paikoin vietiin puun juurelle äidin ensimmäiset maitopisarat ja syksyllä ensimmäiset viljanjyvät. Kristinuskon tultua papisto sai määräyksen hävittää vanhat epäjumalien palvomiseen käytetyt lehdot. Lehtoja kuitenkin säilyi paikoitellen käytössä Itä-Suomessa vielä 1900-luvun alussa, sillä idässä ortodoksinen kirkko suhtautui suopeammin paikalliseen uskontoon ja jopa omaksui piirteitä siitä. Pyhien lehtojen henki on säilynyt vanhoissa ortodoksissa hautausmaissa, joissa luonnon ”tekemisiin” ei saa puuttua, vaan puut, ristit ja kropnitsat (koristeellinen katos haudan päällä; vainajan asuinsija) saavat kaatua ja lahota paikoilleen. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Muinaisten suomalaisten käsityksen mukaan metsässä, vedessä, kotona ja kaikkialla oli haltija. Metsään oltiin yhteydessä nimenomaan haltijan välityksellä. Metsänhaltijoilla oli erilaisia nimiä ja muotoja. Nimiä olivat mm. Tapio, Annikki, Liekkiö, Metsänpiika, Pihlajatar, Metsänväki ja Metsähiisi. Ne pitivät huolta metsän puista ja eläimistä ja niiden vallassa oli metsässä kulkijan onni. Haltijat varoittivat vaarasta tai opastivat hyvälle saalispaikoille. Jos ne suuttuivat jostakin, ne aiheuttivat paljon vahinkoa. Niiden läsnäolo nähtiin erilaisista merkeistä, esimerkiksi muurahaisten polkuja pidettiin myös haltijoiden polkuina. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Matalana, oksat alaspäin kasvavaa kuusta tai katajaa, kutsuttiin Tapion pöydäksi. Sen tasaiselle, laakealle latvalle laskettiin ruokauhri ja sen äärellä rukoiltiin. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Joskus metsä lumosi siellä kulkevan. Tällöin tämä joutui metsänpeittoon, tuonpuoleiseen maailmaan, jossa kaikki oli ylösalaisin. Joskus metsänpeittoon joutui, kun oli vahingossa astunut haltijan polun poikki. Kulkija muuttui kiveksi, kannoksi tai mättääksi, eivätkä etsijät voineet kuulla tai nähdä häntä. Vaatteet oli käännettävä väärin päin, että pääsi pois. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Jonkin tapahtuman muistoksi tai paikan merkitsemiseksi tehtiin ns. karsikkopuita. Tämä tapahtui karsimalla oksia tai kaivertamalla merkintöjä runkoon. Karsikkopuu kertoi ensimmäisistä ja viimeisistä matkoista, nimipäivistä tai hyvistä saaliista. Puu siis osoitti kohdan, jossa siirryttiin tilasta toiseen, kuten lapsuudesta aikuisuuteen tai elämästä kuolemaan. Vainajille tehdyt karsikkopuut sijaitsivat kodin ja hautausmaan välillä ja niiden tarkoituksena oli muistuttaa kuolleille, etteivät he enää kuulu elävien joukkoon. Kotia ikävöivä sielu alistui kohtaloonsa nähdessään puussa oman nimensä. Näin omaiset saivat rauhan. Tapa syntyi 1600-luvulla ja kukoisti parin sadan vuoden ajan. Yksittäisiä karsikkopuita on vielä jäljellä eri puolilla maata. Mänty on ainoa puulaji, jota on käytetty karsikkopuuna, sillä kuusi on altis laholle ja koivu puolestaan on lyhytikäinen. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Puilla on aikoinaan ollut merkittävä rooli uskonnollisessa elämässä. Melkein jokaisella talolla on ollut erityinen kunnioitettu uhripuu palveltavanaan; siinä ovat ilmenneet lähes kaikki jumalan ominaisuudet. Puuta on katsottu ympäröivän pyhyys ja koskemattomuus. Se kuunteli rukoukset, paransi, vaatii kunnioitusta ja määräsi ihmisen kohtalon. Puu oli elämänpuun vertauskuva; se toimi välittäjänä ihmisten ja jumalien sekä elävien ja kuolleiden välillä. Savossa on suvuilla ollut omat uhripuunsa, ja Hämeessä ja Karjalassa ne ovat olleet kylien yhteisiä. Vielä viime vuosisadalta on tietoja puiden palvelemisesta. Puun valitsi tai istutti talon ensimmäinen asukas. Puuta ei saanut vahingoittaa millään tavalla. Mitä vanhemmaksi puu tuli, sitä enemmän se kantoi mukanaan suvun kunnioitusta. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Uhripuu osallistui tiiviisti ihmisen elämään; vastasyntynyt vietiin koskettaman puuta, että puu, ja samalla suvun vainajat siunaisivat lapsen ja hyväksyisivät hänet sukuun. Lapsen kastevesi ja ruumiin pesuvesi kaadettiin puun juurelle. Jos uhripuu kaatui, siitä

tehtiin ruumislauta. Puu sai osansa kaikesta ruuasta, mitä talossa valmistettiin. Puuta kunnioitettiin, koska sen tienoilla asui taloa suojeleva haltija. Haltija oli paikalle haudattu vainaja tai paikan ensimmäinen asukas, talon rakentaja tai maan raivaaja, joka sytytti paikalle ensimmäisen tulen. Tätä puunhaltijaa kunnioitettiin uhraamalla sille, kumartamalla sitä, kiertämällä sen ympäri ja polttamalla uhritulia. Joskus sen juurelle polvistuttiin pukeutuneena parhaimpiin vaatteisiin nauttimaan olutta tai ruokaa. (Kovalainen & Seppo 1997.)

Puulla ja ihmisellä uskottiin olevan kohtalonyhteys: puun kaatuessa talon onnesta huolehtiva haltija joutui kodittomaksi ja talo näin ollen heitteille. Oksien katkeaminen ennakoivat jonkun asukkaan kuolemaa, koska puu oli suvun elämän kuva ja heijastaja. (Kovalainen & Seppo 1997.)

1.5. Kaskiviljely

Kaskiviljely tarkoittaa maanviljelymenetelmiä, joille on yhteistä viljeltäväksi tarkoitettulla maa-alueella kasvavien puiden polttaminen. Kun puut poltetaan, niiden sisältämät ravinteet vapautuvat kasvien käyttöön. Kasvit kuluttavat kuitenkin ravinteet nopeasti loppuun, joten viljelypaikkaa piti vaihtaa nopeassa tahdissa. Tästä huolimatta kaskiviljely oli suotuisissa olosuhteissa taloudellinen ja tuottoisa maanviljelytapa. (Luontoon.fi 2009.)

Suomessa on harjoitettu kaskiviljelyä esihistorialliselta ajalta saakka. Kaskiviljely ei vaatinut pääomaa, ja vaivannäköäkin paljon vähemmän kuin maan raivaaminen varsinaiseksi pelloksi. Ennen isojakoa ei tarvinnut välittää, kuka maat omisti, joten kuka hyvänsä saattoi raivata takamailta alueen kaskiviljelyä varten. Kaskiviljelyä harjoitettiin varsinkin Itä-Suomessa. (Luontoon.fi 2009 ja Paasilinna 2003.)

Kaskiviljely oli peltoviljelyn esiaste, joka helpotti huomattavasti maa-alueen raivaamista. Kun kaskipelto jätettiin kesannolle, sitä voitiin hyödyntää laitumena ja sieltä voitiin korjata kerppuja eli lehteviä oksia eläimille. Kaskeamisen myös katsottiin parantavan maan laatua, sillä tuli tuhosi kasvitauteja ja lehtipuiden karikke teki maan muhevammaksi. (Luontoon.fi 2009.)

Vaaran etelärinne oli paras paikka kaskeamiselle. Puut kaadettiin keväällä tai alkukesästä ja jätettiin paikoilleen kuivumaan. Paikka, *rasi*, poltettiin seuraavana

keväänä. Tällöin syntyi *palo*, viljelyyn valmis maaperä. Palo äestettiin risukarhilla ja siihen kylvettiin ruista, ohraa, tattaria tai naurista. Tämä vaihe oli nimeltään *huhta*, ja kun vilja alkoi kasvaa, syntyi *halme*. Huhtaa voitiin viljellä vain muutaman vuoden ajan. Kun maa menetti voimansa, oli siirryttävä uuteen paikkaan. (Paasilinna 2003.)

Viljaa viljeltiin Suomessa 1700-luvulla pääosin kaskeamalla, ja tätä jatkui 1800-luvun lopulle. Kasken poltto alkoi vähetä, kun puun arvo nousi metsäteollisuuden alkaessa kehittyä. Toinen syy polton vähenemiseen oli väkiluvun nousu. Tarvittiin enemmän viljaa, jota ei kaskipellon pitkän palautumisajan vuoksi voitu saada tätä viljelymenetelmää käyttämällä. Oli siis siirryttävä peltoviljelyyn. Viimeiset kasket poltettiin 1900-luvun puolivälissä peltoalan lisäämiseksi tai laidunmaan raivaamiseksi. (Paasilinna 2003 ja Luontoon.fi 2009.)

1.6. Tervan poltto

Maamme tärkein vientituote oli 1500–1800-luvuilla terva. Maat, joilla alkoi olla isoja purjelaivastoja, tarvitsivat paljon tervaa runkojen ja köysistöjen kyllästämiseen. Tervaveneiden paluulastina tuotiin mm. ylellisyystavaroita ja teollistumisen kasvaessa myös koneita ja laitteita. Tervan poltto verotti raskaasti Suomen metsiä. (Paasilinna 2003.)

Tervaa poltettiin männyistä, jotka oli kolottava runsaan pihkan muodostamiseksi. Valmistelut kestivät viitisen vuotta, sillä puun koloaminen piti tehdä vaiheittain. Poltto varten rakennettiin ulkoa märällä turpeella ja sammalella vuorattu tervahauta, jota huolellisesti valvottuna poltettiin viikon ajan. Toisen polttopäivän aikana haudan pohjalle asetetusta rännistä alkoi virrata ruskeaa vettä, sen jälkeen paksua pikimäistä ainetta ja lopuksi notkeata laadukkainta hautatervaa. (Paasilinna 2003.)

Tervapuukuutiosta saatiin kolmisenkymmentä litraa valmista tervaa. Vilkkaimpina kauppavuosina tervaa laivattiin ulkomaille 180 000 tynnyriä, eli yli 22 miljoonaa litraa. Sisämaassa asuvat suomalaiset elivät tervahautojen tuotolla ja tervan välitys Keski-Eurooppaan rikastutti rannikon porvareita. Toiminta päättyi vasta 1930-luvulla, kun metsien arvo nousi. (Paasilinna 2003.)

1.7. Isojako

Ennen isojakoa metsä ei ollut kenenkään omaa, joten sitä haaskattiin surutta. Isojako alkoi 1700-luvun puolivälissä, ja syrjäytti 1800-luvulla suuressa osassa maata vanhan sarkajaon. Pellot ja metsät oli nyt lohkottu yhtenäisiksi palstoiksi. Isojaon edetessä tervanpoltto ja kaskeaminen väistyivät, kunnes niitä harjoitettiin vain kaikkein syrjäisimmillä seuduilla. Isojako saatiin päätökseen 1900-luvulle tultaessa. Isojako ja sitä seurannut uusjako mahdollistivat yksityisen metsätalouden, yksityisten ihmisten tukkikaupat ja savotat. Metsäyhtiöt ostivat itselleen omia metsiä halpaan hintaan, sillä isännät eivät vielä käsittäneet metsiensä arvoa. (Paasilinna 2003.)

1800- ja 1900-lukujen taitteessa Eurooppa teollistui. Puun hinta nousi rajusti ja höyrykoneiden yleistyessä alettiin Suomessakin sahata puutavaraa jokisuistojen suurissa höyrystöissä. Itä-Suomen metsävarojen hyödyntäminen tehostui, kun Saimaan kanava valmistui. Sahojen patruunat rikastuivat. Vuosisadan loppua on kutsuttu "suureksi tukkihuimaukseksi". (Paasilinna 2003.)

1.8. Metsien arvon tunnustaminen

Kaksi muinaista metsänkäyttötapaa, kaskeaminen ja tervanpoltto vähensivät Suomen metsiä. Lisäksi metsää tuhosivat suuret metsäpalot. Puuta käytettiin lisäksi tarvekaluiksi, rakentamiseen ja polttopuuna. 1800-luvulle tultaessa nähtiinkin, että asutuksen ja vesistöjen ympärykset oli hakattu puhtaiksi. Kustaa 3.:n talonpojille antama yhdistys- ja vakuuskirja oikeutti metsien yhteyskäyttöön. Tästä oli seurauksena, että tukkeja ja muuta puutavaraa käytettiin ylettömästi. Keisari Nikolai antoi ensimmäisen metsää suojelevan asetuksen. Ennen asetuksen voimaan tuloa selvitettiin metsien nykytila, jonka teki saksalaisen metsäopiston Tharandtin johtaja Edmund von Berg. Hän totesi maamme metsien olevan rappiutilassa. (Paasilinna 2003.)

Therandt neuvoi suomalaisia metsäkoulutuksen alkutaipaleella; perustettiin Evon metsäopisto. Hän suositteli kruunun metsiin neliportaista metsähallintoa: ylimpänä metsänhoidon johtokunta (metsähallitus), paikallistasolla ylimetsänhoitajat, heidän alaisinaan metsänhoitajat sekä käytännön töissä metsänvartijat ja muu työväki. Hän

suositteli erityisesti Etelä-Suomen metsien jakoa sarkoihin, joita hakattaisiin metsän kiertoajan eli kasvutahdin mukaisesti. (Paasilinna 2003.)

1.9. Savotat ja tukkijätkät

Savottatyö oli 1960-luvulle asti merkittävä maaseudun työväen työllistäjä. Metsäyhtiöt (saha- ja paperiteollisuusyhtiöt) palkkasivat talvikaudella runsaasti työvoimaa raskaaseen työhön omistamilleen maille. Työ jakaantui pääasiassa ajomiesten ja puunkaatajien välillä. Ajomiehillä oli savotalle tullessa mukanaan omat hevoset ja puiset reet puunkuljetusta varten. Savotan työnvoimaan kuuluivat lisäksi kaadettavien puiden merkitsijä, mittamies, jäämies (rekiurien jäädyttäjä), puun leimaaja, metsätyönjohtaja ja keittäjä. (Opetushallitus & Sodankylän kunta 2009.)

Asunto-olot etenkin toiminnan alkuvuosina olivat kovat. Joskus jouduttiin kovillakin pakkasilla olemaan yötä tulilla tai maakuopassa. Työmiesten yöpymisolot kohentuivat, kun 1920-luvulla tuli voimaan laki, joka vaati yhtiötä rakentamaan työntekijöille oman asuinpaikan eli tukkilaiskämpän. Ruokahuollosta vastasi aluksi joku työporukan jäsenistä, mutta myöhemmin kämpille saatiin omat keittäjät. (Opetushallitus & Sodankylän kunta 2009.)

Suomenhevosella oli tärkeä rooli puun kuljetuksessa kaadon jälkeen. Se kantoi oman kortensa kekoon, kun ihmiset taistelivat elantonsa puolesta talvisessa metsässä. Suomenhevonen on osaltaan muokannut suomalaisuutta ja suomalaista identiteettiä. (Opetushallitus & Sodankylän kunta 2009.)

Uitot eli puun kuljetus erämaista tehtaille tapahtuivat suurina vesistöjä pitkin tarunhoitoisten tukkijätkien avustamina. Tukkijätkät olivat taitavia liikkumaan tukkilautojen päällä ja selvittämään sumat, joita syntyi silloin tällöin, kun puut joutuivat ahtaaseen vesistökohtaan. (Opetushallitus & Sodankylän kunta 2009.)

1800-luvun lopussa savotan vuosikalenteri muotoutui selkeästi tukkien kaato- ja ajotöihin lumen aikana ja tukkien uittoon tulvan aikana. 1900-luvun alussa vuosikalenteri monipuolistui, johon olivat syynä metsä- ja uittoteknologian uudet innovaatiot. Tämä näkyi uusina työmahdollisuuksina. 1890-luvun alkuun saakka yhdestä rungosta oli tehty yleensä vain yksi tukki ja latvat jätetty metsään maatumään.

Sen jälkeen puut alettiin hyödyntää täyspitkinä eli useamman tukkimitan pituisina. (Snellman 1996.)

Uittojen alkaminen riippui kevään tulosta, eli jokien vapautumisesta jäistä. 1900-luvun alkaessa käsiteltävät puumäärät olivat kasvaneet huomattavasti, joten työmenetelmätkin kehittyivät. Uittoväyliä parannettiin poistamalla kiviä koskista ja asettamalla ohjepuomeja koskiin ja suvantoihin puun kulun helpottamiseksi. (Snellman 1996.)

Kaatomiehen työkalu oli kirves niin puun kaatamisessa, latvan katkaisemisessa kuin karsimisessakin. 1800-luvun viimeisinä vuosina kaatotyö alettiin tehdä kahden miehen vedettävällä tukkisahalla, justeerilla. Uittotyöntekijän tärkeimmät työkalut olivat uittokeksi ja kanki. 1900-luvun alkaessa työhön vakiintui uusi työvaihe, justeeraus. Tähän oli syynä se, että täyspitkien tukkien uitto oli ollut vaikeaa, sillä ne ruuhkautuivat helposti. Tämän vuoksi tukit alettiin katkaista jo ennen uittoa. Työ, rantajusteeraus, tehtiin ajon aikana tai keväällä juuri ennen uittoa. (Snellman 1996.)

1920-luvulla savotan vuosikalenteriin tuli merkittävä muutos, kun osa tukkityömaista muuttui yhdistetyiksi tukki- ja pinotavaratyömaiksi. Sahojen raaka-aine tuli tukkityömailta ja kemiallisen metsäteollisuuden raaka-aine pinotavaratyömailta. Työllisyyden kannalta pinotavaratyömaiden yleistymisen oli merkittävää, koska ne olivat käynnissä myös kesällä. Toinen merkittävä muutos kalenterissa oli se, että rantajusteerauksesta siirryttiin metsäjusteraukseen. Tämä tarkoitti, että puun kaataja katkaisi tukin jo metsässä. Sekä pinotavaratyömaalla, että tukin katkaisemisessa uusi työkalu oli jännesaha. (Snellman 1996.)

Savotassa oli monia työvaiheita. Työmaa oli perustettava ja leimikko, hakattavaksi aiottu alue, palstoitettava. Ennen lumen tuloa oli valmistettava seuraavan kevään uittoa: tehtävä valmiiksi kevään tulvaveden riittävyden takaava tulvapato, tammi, ja raivattava kevään uittopuro puhtaaksi pensaista ja kaatuneista puista sekä perattava kosket suurimmista kivistä. Joskus tehtiin lisäksi koskiin uittokouruja tulevaa uittoa helpottamaan. Aluksi kaatotyöt aloitettiin joulukuun mennessä rekikelien aikaan, mutta myöhemmin ne aloitettiin keväällä heti kun lumi oli vähän sulanut. (Snellman 1996.)

Pinotavaratyömaalla tukit kuorittiin kaatamisen jälkeen ja kuivattiin ennen uittoa. Tukkisavotan alkaminen oli riippuvaista lumesta ja maapohjan jäätymisestä. Tukkipuiden kaato ja ajo tehtiin työryhmissä, johon kuului yhtiön palkkaama hevosta

ajava ajomies ja yhdestä kolmen kaatomiestä. Leimikosta puut ajettiin raivattua tietä pitkin rantaan odottamaan uittoa. Kaatomiehen tehtävänä oli kaataa puut justeerilla, karsia kirveellä, mitata tukki mittakepillä ja tehdä hakkuumerkki kirveellä sekä auttaa hevosmiestä kuormanteossa. Puun tyviosasta saatiin tukki ja latvasta pinotavara. Puiden varastopaikassa mittausporukka vielä mittasi, merkkasi ja kirjasi varastoon tuodut puut. (Snellman 1996.)

Tukkisavotan päätyttyä aloitettiin pinotavaran kuoriminen varastopaikoissa, lansseissa. Tämän jälkeen valmisteltiin uittouoma vesistöön, jotta puut päästiin uittamaan tehtaille. (Snellman 1996.)

1.10. Mökkeily

Mökkeily on etenkin suomalaisille ominainen vapaa-ajanviettomuoto. Se ei kuitenkaan ole uusi keksintö. Antiikin ajan varakkaat roomalaiset muuttivat kesäksi villoihinsa viileiden jokien varsille pakoon kaupungin kuumuutta. Nämä huvilat olivat suuria, ylellisiä asuntoja, joissa oli oma palveluskunta ja orjia. Mökkeily tuli kaikkien kansankerrosten ulottuville vasta 1900-luvulla. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Suomen huvilakulttuurin synty ajoittuu 1700-luvun lopulle. Länsirannikolle Kokkolaan ja Pietarsaareen syntyivät ensimmäiset huvilat; aatelisten maalaiskartanot. 1800-luvulla syntyivät Helsingin Meilahden ja Kaivopuiston, Turun Ruissalon ja Karjalan kannaksen Terijoen huvila-alueet. Ensin huvilat pyrittiin rakentamaan mahdollisimman lähelle kaupunkiasuntoa, sillä kulku niille oli vaivalloista varsinkin teitä pitkin. Huviloita rakennettiin usein suurten vesistöjen varsille, mutta tiestön kehittyessä niitä alettiin rakentaa myös sisämaahan. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Huvilalla asuttiin koko kesä. Mukaan otettiin kaikki tarpeellinen, ja kaupunkiasunto laitettiin ”pakettiin” odottamaan syksyä ja asukkaiden paluuta. Seuraelämä huviloilla oli vilkasta: pelattiin erilaisia pelejä, järjestettiin eväsretkiä ja illanviettoja, soudeltiin ja uitiin uimahuoneissa. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Työväestö pääsi kesälomailun makuun 1900-luvun alussa, kun työaika rajattiin kahdeksaan tuntiin päivässä ja jokaiselle taattiin palkallinen vuosiloma. He rakensivat

pieniä mökkejään kaupunkien reunoille. Näistä moni voitiin purkaa ja viedä talvivarastoon odottamaan seuraavaa kesää. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Vapaa-ajan asumisessa tapahtui murros sotien jälkeen; kaivattiin omille juurille maaseudulle tai yksinkertaisesti lähelle luontoa. Tätä helpotti autoilun yleistyminen, sillä se teki mahdolliseksi mökkien rakentamisen yhä kauemmaksi omalta asuinpaikkakunnalta. Mökki ei enää ollut suuri huvila tai koottava maja, vaan muutaman neliön pysyvä rakennus. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Vierailut mökille muuttuivat yhtäjaksoisista kausista lyhyemmiksi, usein vain viikonlopun pituisiksi ”pikavisiiteiksi”. Tämän mahdollistivat parantuneet liikenneyhteydet. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Mökeillä alkoi olla oma vakituinen kalustonsa; niitä ei siis enää riisuttu varustuksestaan talviajaksi. Mökeillä ei silti oleiltu kesäisin pitkiä aikoja, sillä ruokatarviden säilytyksessä oli vielä ongelmia. Talvisin vain harva mökkeili, sillä vielä 1970-luvulla harva mökeistä oli talviasuttava. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Mökkeilijöiden elämää helpotti 60- ja 70- luvuilla yleistynyt kaasujääkaappi. Sähköt yleistyivät mökeillä vasta 1980-luvulla. Osittain tähän oli syynä ajattelumalli, jonka mukaan mökillä kuuluu elää yksinkertaisesti ja mahdollisimman vähillä nykyajan mukavuuksilla. Monestihan mökiltä haetaan nimenomaan rentoutumisen ja rauhoittumisen tunnetta, jonka saavuttamiseen liittyy läheisesti pako median, sähköpostien ja kännyköiden ulottuvilta. Moni mökkeilijä ei halua mökilleen televisiota; vanha radio riittää, josta kuunnellaan iltaisin paikallisradion toivottuja. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Aikamme trendinä näyttää olevan mökkien muuttuminen kakkosasunnoiksi, joilla halutaan viettää laadukasta aikaa perheen, ystävien ja sukulaisten kanssa. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

Suomalaisten suhtautuminen mökkeilyyn ja mökillä oloon vaihtelee huomattavasti. Osa haluaa mökille rentoutumaan ja löhöämään, osa haluaa tehdä mökillä kunnolla töitä; remontoida ja tehdä puu- ym. töitä. Tavat suhtautua mökkeilyyn periytyvät usein jo lapsuudesta ja omilta vanhemmilta. (G. A. Serlachiuksen museo 2009.)

2. Aiempien metsätutkimusten tuloksia

Suomalaiset eivät tutkimusten mukaan tunnista itseään maamme suurimpana yksityisenä metsänomistajaryhmänä, sillä suurimpana omistajana monet pitävät valtiota. Samoin ajattelevat lapset ja nuoret. Vajaan kolmanneksen mielestä perheet ovat suurin metsänomistajaryhmä. (Metsä- ja puu-kysely 2005 & Lasten ja nuorten metsäbarometri 2006.)

Lähes kaikki suomalaiset, myös lapset, pitävät nykyistä metsänhoidon tasoa hyvänä tai jopa erinomaisena. Suomalaiset uskovat, että metsäluonnon hoidon kannalta metsien käsittelyn taso on muuttunut parempaan suuntaan viime vuosina. Tämä onkin totta, sillä metsäammattilaisten luonnon hoidon koulutusta on lisätty voimakkaasti viime vuosina. (Metsä- ja puu-kysely 2005 & Lasten ja nuorten metsäbarometri 2006.)

Teollisuuden haaroista metsäteollisuutta pidetään vieläkin tärkeimpänä maamme hyvinvoinnin ylläpitäjänä. Samoin lähes kaikki luottavat maamme hyvinvoinnin perustuvan metsiin myös tulevaisuudessa. Tämä sopii yhteen sen kanssa, että kolme vastaajaa neljästä uskoo, että metsiemme hyödyntämistä on tehostettava työllisyyden nostamiseksi ja elintason ylläpitämiseksi. On mielenkiintoista nähdä, mitä nuoret ajattelevat asiasta. (Metsä- ja puu-kysely 2005.)

Metsissämme uskotaan olevan riittävästi puuta teollisuuden raaka-aineeksi. Tätä tukee tieto, että lähes kaksi kolmesta tietää metsiemme kasvavan enemmän kuin niitä hakataan. Puun käyttöä halutaan lisäävän rakentamisessa, mikä kertoo kansalaisten arvostavan puuta raaka-aineena. (Metsä- ja puu-kysely 2005.)

Neljä viidestä vastaajasta ei oman ilmoituksensa mukaan omistanut metsää. Niillä, joilla metsää on, sitä on pääosin alle 20 hehtaaria. Metsänomistusasia on mielenkiintoista selvittää myös oman tutkimukseni vastaajien osalta. (Metsä- ja puu-kysely 2005.)

Kansalaisista ylivoimaisesti suurimman osan mielestä metsiä on maassamme jo suojeltu riittävästi. Yli puolen mielestä metsien suojelu ei lisää työttömyyttä metsäsektorilla. Luonnonsuojelualueella on käynyt selkeästi yli puolet lapsista, ja metsätyömaallakin noin puolet. (Metsä- ja puu-kysely 2005 & Lasten ja nuorten metsäbarometri 2006.)

Suomalaiset lapset käyvät usein metsässä, jopa talvisin lähes kaikki. Mitä pohjoisempaan asutaan, sitä tiheämmin käydään metsässä. Kesäisin lapset leikkivät, ja talvisin hiihtävät metsissä. Useimmiten tämä tapahtuu kaveriporukan kesken, mutta joskus myös omien vanhempien kanssa. Lähes neljä viidestä lapsesta saa metsätietonsa koulusta ja kokee saaneensa sitä riittävästi. Saa nähdä, kokevatko nuoret samoin. (Lasten ja nuorten metsäbarometri 2006.)

Lähes joka viidennellä lapsella on metsään liittyvä harrastus. Lähes joka kolmannella lapsella on lähisukulainen tai tuttava, joka on töissä metsäalalla. Nämä asiat täytyy selvittää myös nuoria koskien. (Lasten ja nuorten metsäbarometri 2006.)

Metsäisistä ammateista luonto- tai eräopasta piti kiinnostavimpana lähes joka kolmas lapsista ja nuorista. Metsänhoitajaa piti kiinnostavimpana joka viides ja metsäluonnonhoitajaa lähes saman verran. Neljäsosa ei pitänyt mitään luetelluista metsäammateista kiinnostavana. On mielenkiintoista selvittää, mitä hieman vanhemmat nuoret ajattelevat asiasta. (Lasten ja nuorten metsäbarometri 2006.)

3. Aineisto ja menetelmät

3.1. Kirjallinen kysely

Tutkimus toteutettiin kirjallisena kyselynä. Ikäryhmäksi valittiin 13–16-vuotiaat yläastetta käyvät nuoret. Kouluja, joista kyselyyn vastaavat luokat valittiin, oli neljä. Ne valittiin omien opettajieni kontaktien kautta. Laadittiin kyselylomake ja toimitettiin se kohdekoulujen opettajien avulla vastaajille. Vastausprosentti oli sata, sillä opettajat teettivät kyselyn oppilaille oppitunnin aikana. Vastauksia saatiin kolmen kunnan alueelta: kahdelta koululta Sastamalasta, sekä Kurusta ja Mouhijärveltä.

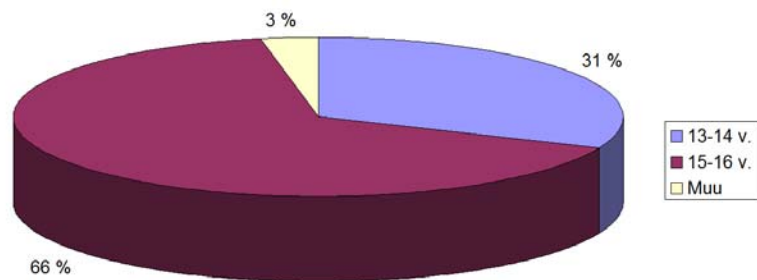
Tutkimuksessa kysyttiin ensiksi vastaajan taustatietoja: sukupuoli, ikä, vanhempien ammatit, asumismuoto ja metsänomistus sekä metsään liittyvät harrastukset. Seuraavaksi kysyttiin vastaajan kiinnostusta opiskella metsäalaa ja sitä, mitä alan ammattia tämä pitää kiinnostavimpana. Seuraavassa osiossa kysyttiin, onko vastaaja työskennellyt metsäalalla aiemmin ja haluaisiko hän työllistyä tulevaisuudessa alalle. Neljännessä osiossa tiedusteltiin, millaisia mielikuvia vastaaja liittyy metsäalaan. Ensin kysyttiin yleisiä mielikuvia, ja sitten mielikuvia alasta Suomeen liittyen. Lopuksi kysyttiin, mitä pitäisi tehdä alan vetovoimaisuuden lisäämiseksi ja sitä, mikä saisi vastaajan hakeutumaan alalle.

3.1.1. Aineiston mittaus ja analysointi

Täytettyjen lomakkeiden tiedot siirrettiin Excel-taulukkoon. Eri vastausvaihtoehdot erotettiin toisistaan juoksevilla numeroinnilla (1, 2, 3 jne.). Vastauksista laadittiin ympyrädiagrammit, jotta vastausvaihtoehtojen jakautuminen erottuisi selkeästi. Kaikista vastauksista en katsonut tähdelliseksi laatia diagrammia (esim. sukupuolijakauma), sillä nämä tiedot selviävät hyvin tekstistäkin.

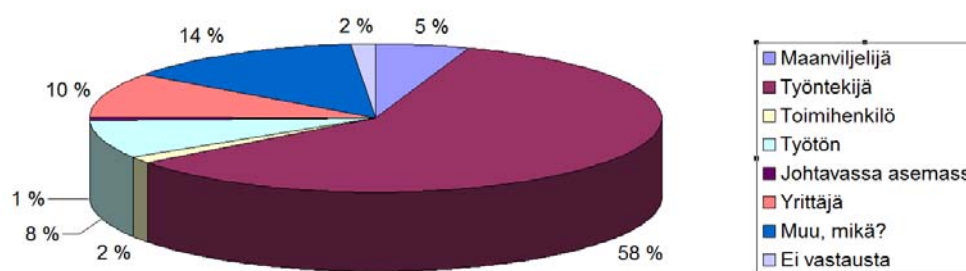
4. Tulokset

Kyselyn kohteiksi valitsin neljä pirkanmaalaista koulua, jotka olivat Ristinarkun koulu Tampereella, Ruoveden yhteiskoulu Ruovedellä sekä Sylvään koulu ja Mouhijärven yhteiskoulu Sastamalassa. Vastauksia kertyi yhteensä 131 kpl. Vastaajista oli tyttöjä hieman yli puolet, 52 %. Iältään 13 tai 14-vuotiaita oli kaksi kolmasosaa vastaajista, 15–16-vuotiaita lähes yksi kolmasosa ja muun ikäisiä loput (ks. kuva 1.).

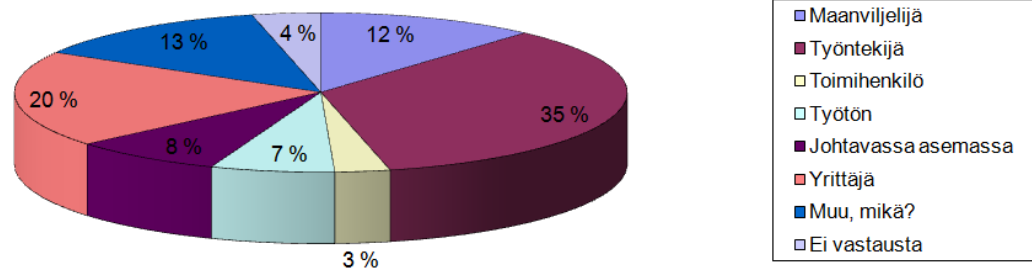
Kuva 1. Vastaajien ikäjakauma

Vastaajien vanhempien ammattijakauma oli seuraavanlainen. Äideistä työntekijöitä oli lähes 60 %. Toiseksi suurin ryhmä 14 %:n osuudellaan oli muut ammattialat, kuten opettaja, terveydenhoitaja, farmaseutti tai ravintolapäällikkö. Yrittäjiä oli 10 % ja työttömiä 8 %. Maanviljelijöitä äideistä oli joka kahdeskymmenes (ks. kuva 2.).

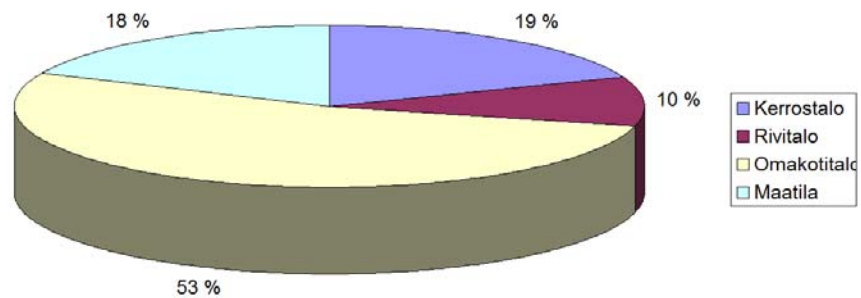
Kuva 2. Vastaajien äitien ammattijakauma

Vastaajien isistä työntekijöitä oli hieman yli kolmannes ja yrittäjiä tasan viidennes. Muita oli 13 %, kuten sähköasentaja, kauppias, opettaja, kuraattori ja eläkeläinen. Maanviljelijöitä oli 12 %. Johtavassa asemassa työskenteli vajaa joka kymmenes isistä (ks. kuva 3.).

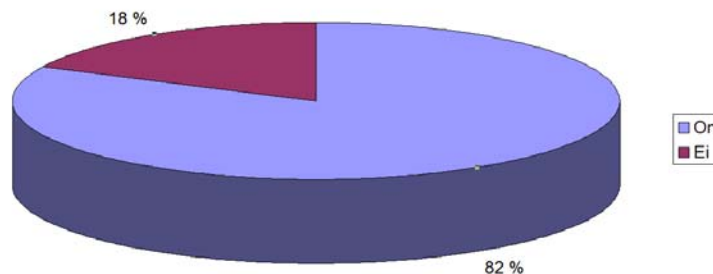

Kuva 3. Vastaajien isien ammattijakauma

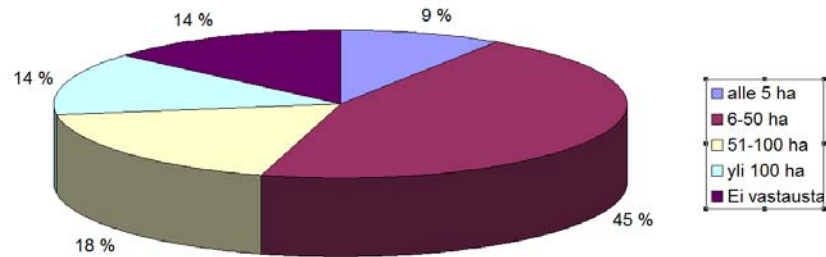
Vastaajista omakotitalossa asui hieman yli puolet. Maatilalla tai kerrostalossa asui kummassakin lähes viidennes vastaajista ja rivitalossa joka kymmenes (ks. kuva 4.). Maatiloista peräti yli neljällä viidestä oli metsää (ks. kuva 5.). Maatiloista melkein puolella metsää oli 6-50 ha ja lähes viidesosalla 51–100 ha. Lähes joka kuudennella tilalla metsää oli yli sata hehtaaria. Joka kuudes vastaajista ei ollut vastannut tähän kohtaan mitään (ks. kuva 6.).

Kuva 4. Vastaajien asumismuoto

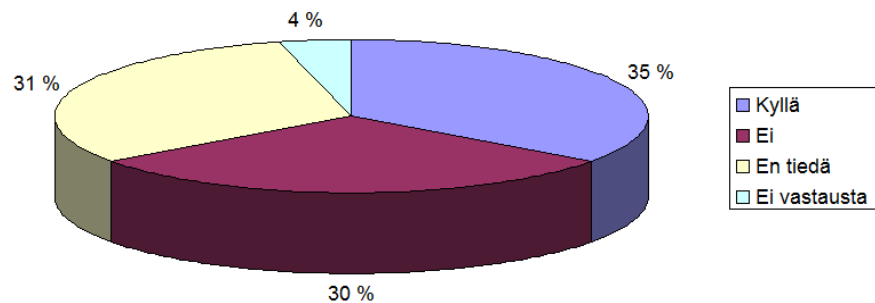

Kuva 5. Maatilojen metsänomistus

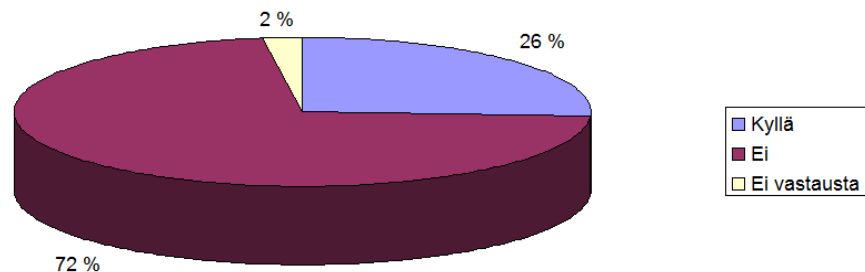
Kuva 6. Maatilojen metsän määrä hehtaareina

Vastaajien isovanhemmista yli kolmannes omistaa metsää ja hieman alle kolmannes ei. Samoin noin kolmannes oli vastannut, ettei tiedä isovanhempiensa metsänomistuksesta (ks. kuva 7.).

Kuva 7. Isovanhempien metsänomistus

Joka neljännellä vastaajalla oli jokin metsään liittyvä harrastus (ks. kuva 8.). Näitä olivat mm. metsästys, marjastus, sienestys, suunnistus ja moottoriurheilu.

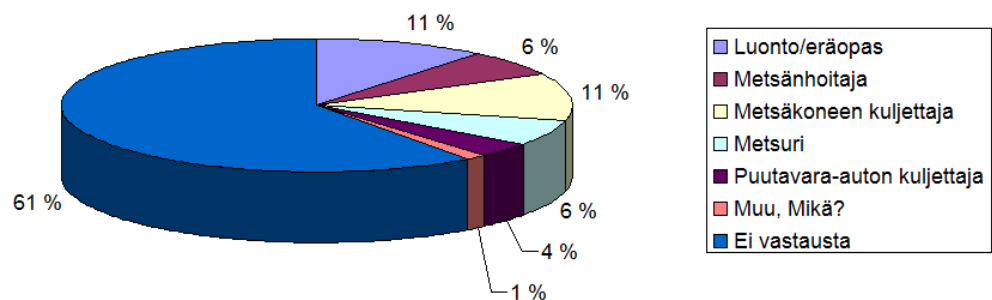
Kuva 8. Vastaajien metsään liittyvät harrastukset

Lähes kaikki vastaajista aikoivat jatkaa opiskelua peruskoulun jälkeen. 55 % heistä aikoi opiskella lukiossa ja loput ammattikoulussa. Kaksi vastaajaa aikoi valita

ammattilukion. Metsäalan opiskelu ei vastaajia juuri kiinnostanut; 91 % ei aikonut opiskella sitä. Jos oli vastannut kieltävästi, sai siirtyä suoraan seuraavaan kohtaan. 6 % vastanneista oli kiinnostunut alasta, ja 3 % ei ollut vastannut tähän kohtaan mitään. Alasta kiinnostuneista lähes puolet, eli 3 vastaajaa, aikoi opiskella sitä korkea-asteella. Neljä vastaajaa aikoi opiskella sitä ammattikoulussa (yksi oli kiinnostunut molemmista vaihtoehdoista). Yksi ei ollut vastannut mitään.

Kysyttäessä, onko vastaaja saanut tarpeeksi tietoa metsäalan ammateista, tasan puolet tähän kohtaan vastanneista vastasi myöntävästi ja puolet kieltävästi. Tosin 62 % ei ollut vastannut ko. kysymykseen (ks. edellinen tekstikappale).

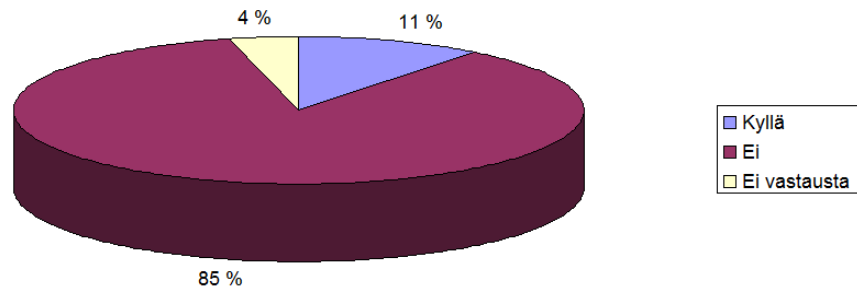
Kysymykseen kiinnostavimmasta metsäalan ammattista 61 % ei ollut vastannut mitään (ks. kuva 9.). Niistä, jotka olivat vastanneet tähän kysymykseen, 28 % piti kiinnostavimpana luonto- tai eräoppaan ammattia ja yhtä moni metsäkoneen kuljettajaa. Toisen sijan jakoivat metsänhoitaja ja metsuri. Seuraavana tuli puutavara-auton kuljettaja. Muina kiinnostavina ammatteina mainittiin metsätalousinsinööri.

Kuva 9. Kiinnostavin metsäalan ammatti

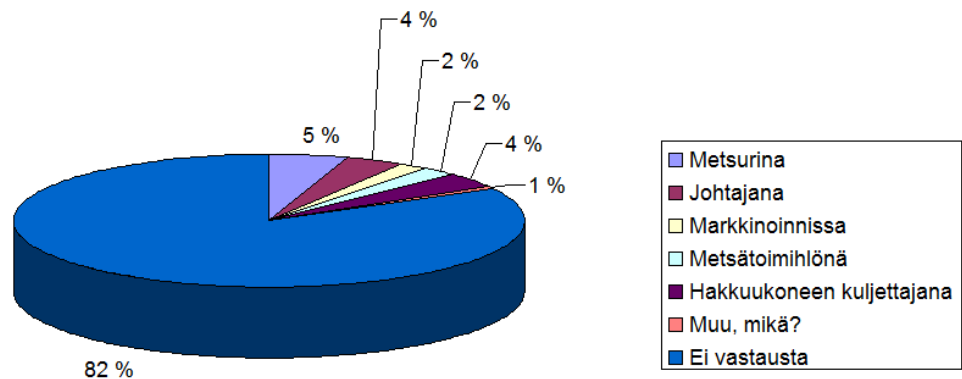
Vastaajista 34 % kertoi työskennelleensä metsäalalla. He olivat pääasiassa istuttaneet taimia tai harventaneet metsää tai vähintään avustaneet siinä. Muita mainittuja töitä olivat halonhakkuu, heinäys (eli heinän polkeminen taimien ympäriltä), puiden karsinta ja puun ajo.

Metsäalalla työskentely tulevaisuudessa ei herättänyt vastaajissa kiinnostusta (ks. kuva 10). 85 % heistä ei halunnut tehdä alan töitä tulevaisuudessa. Kymmenen prosenttia oli kiinnostunut alasta, ja neljä prosenttia ei ollut vastannut mitään.

Kuva 10. Metsäalalla työskentelyn kiinnostavuus tulevaisuudessa

Kysymykseen, millaisissa metsäalan tehtävissä haluaisi työskennellä, ei tarvinnut vastata, jos oli vastannut edelliseen kysymykseen kieltävästi. Näin ollen 82 % ei ollut vastannut mitään (ks. kuva 11.). Annetuista vaihtoehdoista nousi suosituimmaksi metsuri 28 %:n osuudella. Seuraavina olivat samoilla osuuksilla (22 %) johtaja ja hakkuukoneen kuljettaja. Myös markkinoinnissa ja metsätoimihenkilönä toimiminen olivat keskenään samoissa lukemissa 11 %:n osuuksillaan.

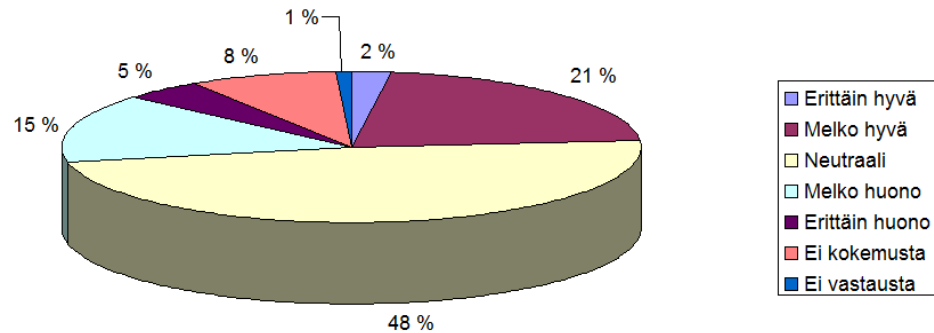

Kuva 11. Mieluisin metsäalan ammatti

Suurin osa vastaajista, 89 %, oli jättänyt tyhjäksi kohdan, jossa kysyttiin, onko heillä tuttavita alalla. 21 % kohtaan vastanneista oli vastannut myöntävästi, ja 12 % kieltävästi.

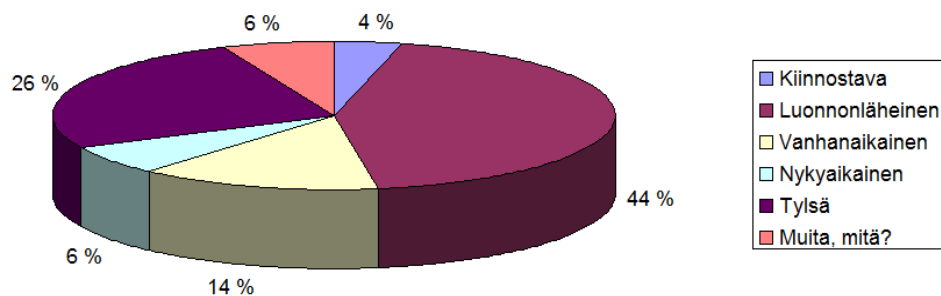
Kysymykseen, millaisia mielikuvia sana ”metsäala” tuo mieleesi, sai vastata vapaasti omin sanoin. Kysymykseen tulikin paljon kommentteja. Näitä olivat mm. ”Puiden kaatamista, metsän hoitamista ja tutkimista”, ”Ammatti, jossa ollaan tekemisissä metsän kanssa, esim. metsän hoito”, ”Puiden hakkaamista, hikistä homma ja raskasta”, ”Puita ja koneita ja vanhoja miehiä”, ”Eräjärmia ja paljon puita” ja ”uusien taimien kasvatusta, riistanhoitoa, puiden kaatamista”.

Seuraavaksi kysyttiin, millainen imago sanalla metsäala on mielikuvissasi (ks. kuva 12.). Lähes puolet vastaajista oli valinnut vaihtoehdon ”neutraali”. Noin yksi viidesosa oli vastannut ”melko hyvä”, ja lähes joka kuudes ”melko huono”.

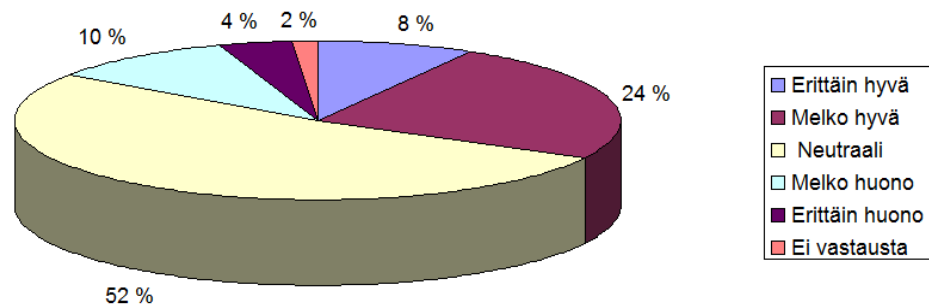
Kuva 12. Metsäalan imago

Seuraavaksi haluttiin tietää, millaisia adjektiiveja vastaajat liittävät alalla työskentelyyn (ks. kuva 13.). Kysymykseen oli annettu eri vaihtoehtoja. ”Luonnonläheinen”-vaihtoehtoon oli valinnut 44 %, ”tylsä”-sanon noin neljännes, ”vanhanaikainen”-sanon kuudesosa. ”Nykyaikainen”-vaihtoehtoon oli valinnut yli joka kahdeskymmenes. Muita adjektiivejakin oli ehdotettu, kuten ”tärkeä”, ”vihreä”, ”yksinäinen”, ”raskas”, ”mielenkiintoinen”, ”vaativa” ja ”jännä”.

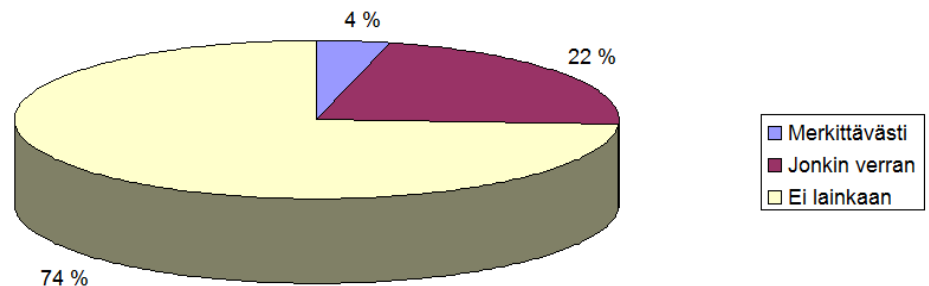
Kuva 13. Alaan liitettävät adjektiivit

Metsäalalla toimivista ihmisistä vastaajista yli puolella on neutraali mielikuva (ks. kuva 14.). Noin neljänneksen mielikuva on melko hyvä, ja joka kymmenennen melko huono. Lähes joka kymmenennen mielikuva on erittäin hyvä.

Kuva 14. Mielikuva alalla toimivista ihmisistä

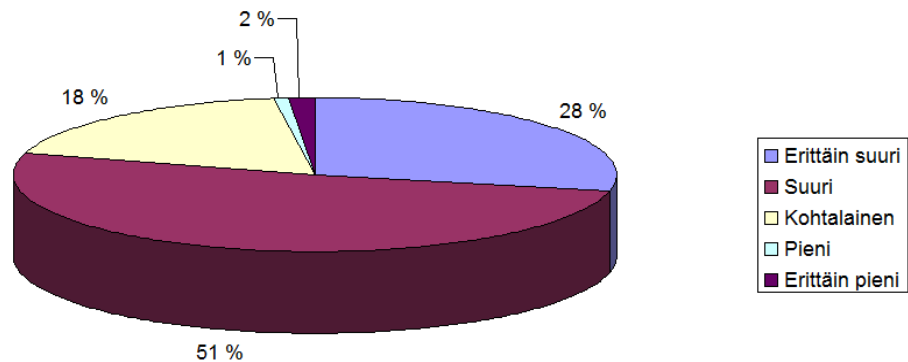
Metsäalalta kuuluneet huonot uutiset eivät vastaajista suurimman osan, 74 %, mukaan ole lainkaan vaikuttaneet heidän suhtautumiseensa alaan (ks. kuva 15.). 22 %:n mukaan uutiset ovat vaikuttaneet omaan suhtautumiseen. Kysyttäessä, miten uutiset ovat vaikuttaneet, tuli seuraavanlaisia vastauksia: ”Epävarman kuvan alasta kyllä saa”, ”No yritän pitää enemmän huolta metsästä”, ”Sillä alalla ei välttämättä ole sitten töitä”, ” Jos joku opiskelee metsäalaa ja valmistuu metsään liittyvään ammattiin, saako töitä ilman että lomautetaan?”, ”Etten haluais olla sillä alalla kun se on poistuva ala”, ” Ahaa, tuonne ei ainakaan opiskelemaan! Että eihän siellä tarvita ihmisiä” ja ” Olen alkanut epäillä, onko alalla tulevaisuudessa töitä”.

Kuva 15. Alalta kuuluneiden huonojen uutisten vaikuttavuus vastaajien suhtautumiseen alaa kohtaan

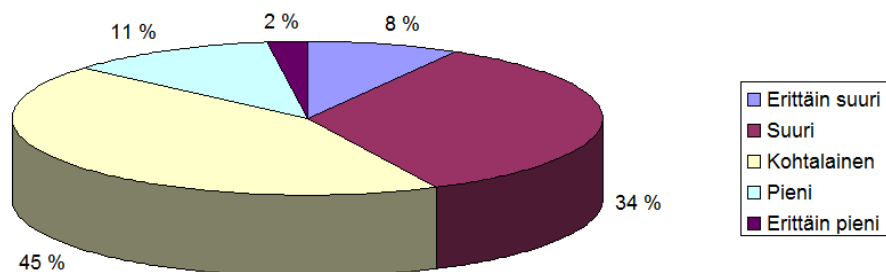
Kysymykseen, voisiko vastaaja uutisista huolimatta hakea alalle, ei tarvinnut vastata, jos oli vastannut edelliseen kysymykseen ”ei” tai ”ei lainkaan”. Näin ollen 60 % ei ollut vastannut tähän kysymykseen. Kysymykseen vastanneista joka neljäs arvioi uutisista huolimatta voivansa hakeutua alalle, ja kolme neljäsosaa ei.

Metsätalouden merkitys Suomelle oli puolen vastaajista mielestä suuri ja reilun neljänneksen mielestä erittäin suuri (ks. kuva 16). Lähes neljänneksen mielestä metsätalouden merkitys oli kohtalainen.

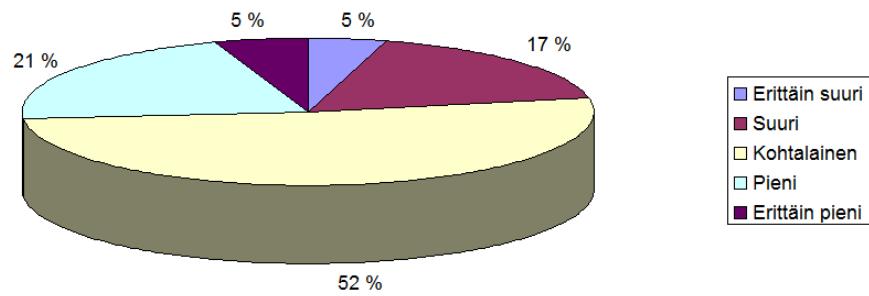
Kuva 16. Metsätalouden merkitys Suomelle

Luonnossa liikkumisen taitojen ja eräretkeilyn opetuksen tärkeys tavalliselle ihmiselle näki kohtalaiseksi 45 % vastaajista (ks. kuva 17). Kolmasosan mielestä sen merkitys oli suuri ja reilun kymmenesosan mielestä pieni.

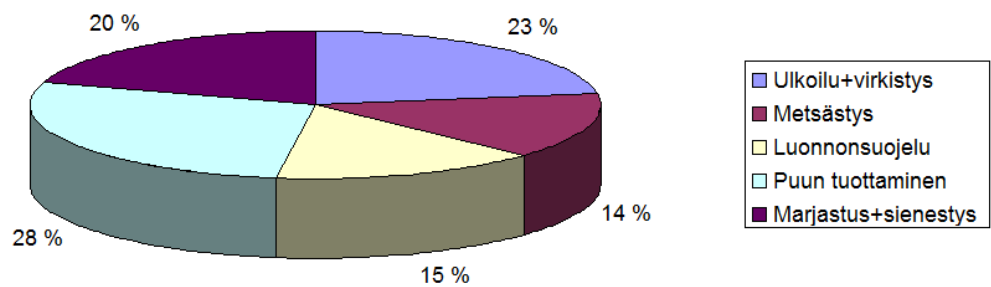
Kuva 17. Luonnossa liikkumisen taitojen ja eräretkeilyn opiskelun tärkeys tavalliselle ihmiselle

Hieman yli puolet vastaajista näki kohtalaisen tärkeänä metsänhoidon ja puun korjuun opiskelun tavalliselle ihmiselle (ks. kuva 18.). Viidennes piti sen tärkeyttä pienenä, ja 17 % suurena.

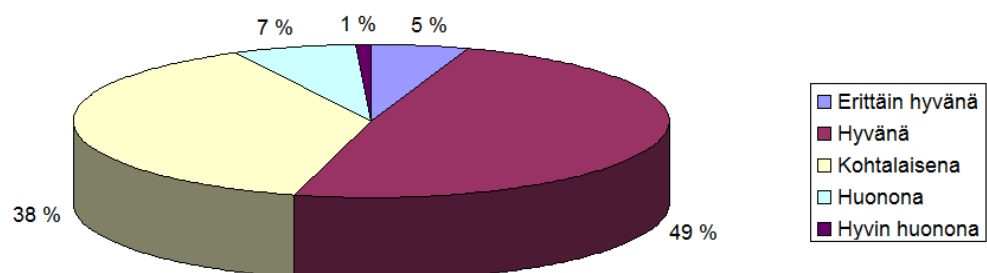
Kuva 18. Metsänhoidon ja puun korjuun opiskelun merkitys tavalliselle ihmiselle

Seuraavaksi kartoitettiin vastaajien mielipidettä metsien käyttötarkoituksesta (ks. kuva 19.). Vastaaja sai tässä kohdassa valita useamman vaihtoehdon. 28 % heistä valitsi puun tuottamisen. Ulkoilun ja virkistys valitsi hieman alle neljännes ja marjastuksen ja sienestyksen tasan viidennes. Joka kuudes valitsi luonnonsuojelun ja lähes joka kuudes metsästyksen.

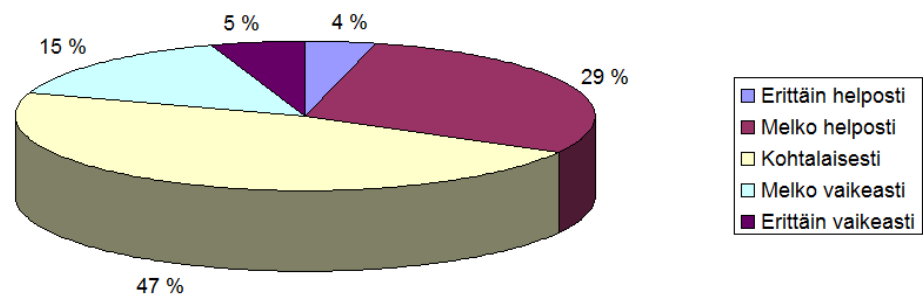
Kuva 19. Metsien käyttötarkoitus

Vastaajista lähes puolet piti metsätalouden tulevaisuutta Suomessa hyvänä (ks. kuva 20.). 38 % piti sitä kohtalaisena, ja 7 % huonona. Joka kahdeskymmenes piti sitä erittäin hyvänä.

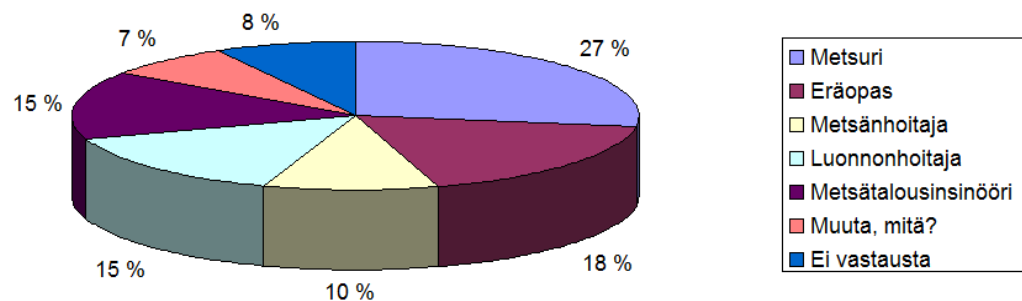
Kuva 20. Metsätalouden tulevaisuus Suomessa

Lähes puolet vastaajista kokee saaneensa kohtalaisen helposti tietoa metsäalan koulutuksesta (ks. kuva 21.). Melko helposti sitä koki saaneensa 29 % vastaajista, ja melko vaikeasti joka kuudes.

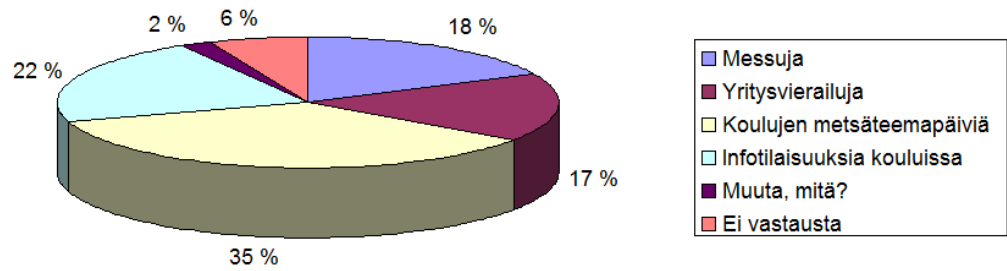
Kuva 21. Tiedon saamisen helppous/vaikeus metsäalan koulutuksesta

Metsäalan koulutusvaihtoehtojen kiinnostavuutta tiedusteltaessa vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon. Suosituimmaksi nousi metsuri yli neljänneksen osuudella (ks. kuva 22.). Seuraavaksi kiinnostavimmaksi nimettiin eräopas lähes viidenneksen osuudella. Joka kuudes kannatti metsätalousinsinööriä ja luonnonhoitajaa. Metsänhoitajan työ kiinnosti joka kymmenettä vastaajaa.

Kuva 22. Metsäalan koulutusvaihtoehtojen kiinnostavuus

Seuraavaksi kysyttiin, miten metsäalan koulutuksen kiinnostavuutta voisi vastaajien mielestä lisätä. Kohtaan sai valita useamman vastausvaihtoehdon. Vastaajista reilun kolmannen mielestä sitä voisi lisätä järjestämällä kouluissa metsäteemapäiviä (ks. kuva 23.). Reilun viidenneksen mielestä infotilaisuudet kouluissa olisivat hyödyllisiä. Messuja kannatti 18 % ja yritysvierailuja 17 %.

Kuva 23. Keinoja metsäalan koulutuksen kiinnostavuuden lisäämiseksi

Kyselyn loppuun oli laitettu muutama vapaasti vastattava kysymys. Vastaja sai vastata omin sanoin siihen, miten metsäalan koulutuksen vetovoimaisuutta voisi lisätä. Vastajat antoivat seuraavia vihjeitä: ”Kertoa jotain koulutuksen hyviä puolia vaikka”, ”Käytännön tekemistä”, ”Ei teoriaa liikaa”, ”Vierailuja lisätä”, ”Tuoda metsäalaa enemmän nuorten tietoisuuteen”, ”Pitäisi mainostaa nuoriin vetoavalla tavalla”, ”Nostaa palkkoja”, ”Enemmän luontoretkiä metsään” ja ”Tehdä alasta ns. mediaseksikkäämpi”.

Vastaajien mielestä heidät saisi alalle esimerkiksi seuraavin keinoin:

- Jos palkka olisi TOSI hyvä
- Hyvä työllisyystilanne, mielekäs työ sekä hyvä palkka
- Äiti
- Jos palkka on hyvä ja opiskelupaikka lähellä
- Luonnon monimuotoisuus
- Kiinnostus siihen
- Jos joskus omistan itse metsää

Moni vastaaja oli sitä mieltä, että heitä ei saisi alalle millään keinoin:

- Ei mikään, kun ei kiinnosta
- Jos se olisi viimeinen mahdollisuus maan päällä
- Näillä näkymin en ole hakeutumassa metsäalalle
- Ei varmaa mikää, ehkä jos saa kymppitonin päivässä
- jos se olisi viimeinen vaihtoehto päästä opiskelemaan
- En mie tiä, en mie lähe mukkaan.

5. Tulosten tarkastelu

Tutkimus haluttiin keskittää maaseutukouluihin, koska ajatuksena oli, että niistä saataisiin enemmän ”metsäalalle myönteisiä tuloksia”. Tällä tarkoitan sitä, että kaupunkien keskustoissa sijaitsevista kouluista ei olisi välttämättä saatu ollenkaan myönteisiä vastauksia esim. kysymykseen, onko vastaaja koskaan työskennellyt metsäalalla.

Tutkimuksen tuloksiin on saattanut vaikuttaa vastaajien ikä. Murrosikäiset eivät välttämättä jaksaisi tai viitsi keskittyä vastaamaan vakavasti, tai he vastaavat osittain leikilläään.

Vastaajien ikäjakaumasta olisi saanut paremman kuvan, jos vastaaja olisi saanut kirjoittaa sen itse viivalle, eikä valmiita luokkia olisi annettu.

Vanhempien ammatteja koskeviin kysymyksiin oli muutama prosentti vastaajista jättänyt vastaamatta. Epäilen syyn löytyvän siitä, että näissä kohdissa ei ollut vaihtoehtoa ”en tiedä”. Eri vaihtoehtoja olisi muutenkin voinut olla enemmän. Yksi syy vastaamattomuuteen saattoi olla haluttomuus kertoa esim. työttömyydestä.

Vastausten perusteella tyttöjen ja poikien välillä ei tuntunut olevan juuri eroja koskien mielipiteitä metsäalasta. Molemmat sukupuolet olivat esimerkiksi tehneet saman verran alan töitä. Toki metsäisistä harrastuksista löytyi eroja: tytöt olivat innokkaampia marjastamaan ja sienestämään, pojat metsästämään ja harrastamaan moottoriurheilua.

Kysymykseen, jossa tiedusteltiin metsää omistavien perheiden metsän määrää, oli lähes joka kuudes vastaajista jättänyt vastaamatta. Vastausvaihtoehdoissa ei ollut vaihtoehtoa ”en tiedä”. Epäilenkin monien jättäneen vastaamatta sen vuoksi, etteivät tieneet metsän määrää. He eivät sopivan vastausvaihtoehdon puuttuessa voineet vastata mitään.

Vastaajat eivät pääosin olleet kiinnostuneet opiskelemaan metsäalaa. Jos oli vastannut ko. kysymykseen kieltävästi, sai siirtyä suoraan seuraavaan kohtaan. Ne, jotka olivat kiinnostuneita alasta, pitivät kiinnostavimpana luonto- tai eräopasta ja metsäkoneen kuljettajaa. Tähän lienee syynä se, että ko. ammatit tunnetaan parhaiten listan

ammateista. Kyselyn ohessa olisi ehkä ollut hyvä olla sanaselityslista. Metsänhoitaja ja metsuri olivat kiinnostavuudeltaan seuraavia. Tämä on ehkä hiukan ristiriidassa sen kanssa, että kun myöhemmin kysyttiin, mikä metsäalan koulutus kiinnostaisi, vaihtoehtoista suosituimmaksi nousi metsuri.

Nuorista joka kolmas oli joskus tehnyt metsäalan töitä. Näistä suosituimmat olivat istutus, harvennus ja halon hakkuu. Alan töihin osallistuneiden suurehko prosenttiosuus selittynee koulujen valinnalla. Valtaosa kouluista sijaitsi maaseudulla, eli oppilaat myös asuivat siellä joko omakotitaloissa tai maatiloilla ja pääsivät näin ollen osallistumaan ko. töihin todennäköisesti vanhempiansa kautta. Työlajien valinnan puolestaan selittää vastaajien alaikäisyys.

Kysymys, jossa tiedusteltiin, onko vastaajille tuttavias metsäalalla, oli joutunut epähuomiossa väärälle sivulle lomakkeella. Jos oli vastannut edelliseen kysymykseen kieltävästi, sai siirtyä seuraavaan kysymykseen. Näin ollen suurin osa vastaajista oli ohittanut tämän tuttavias koskevan kysymyksen.

Vastaajilla tuntui pääosin olevan oikea totuudenmukainen mielikuva metsäalasta. Moni osasi nimetä alan töitä, kuten metsän hoidon ja puiden kaadon (metsäkoneilla).

Noin puolet vastaajista näki eräretkeilyn ja luonnossa liikkumisen taitojen opiskelun tavalliselle ihmiselle kohtalaisen tärkeäksi. Neljännes koki sen suureksi. Vaikutti vähän siltä, että asiasta ei ollut selkeää mielipidettä, ja vastaukseksi valittiin neutraalein vaihtoehto. Selvästi erottuva osa vastaajista oli kuitenkin arvostanut näiden taitojen opiskelun korkeammalle.

Noin puolet vastaajista näki puun korjuun ja metsän hoidon opiskelun kohtalaisen tärkeäksi tavalliselle ihmiselle. Kuten edellisen kysymyksen kohdalla, jäi sellainen vaikutelma, että monella ei ollut asiasta selkeää mielipidettä. Edellisestä kohdasta poiketen sitä ei tuntunut olevan suuntaan, eikä toiseen.

Metsien käyttötarkoitus oli suurimman osan mielestä selkeästi taloudellinen, eli puun tuottaminen. Tämä selittynee ainakin osittain vastaajien taustojen kautta; he ovat pääosin maaseudulta. Maaseudullahan metsät tarjoavat usein tulonlähteen talvikaudeksi. Toiseksi suurimpana käyttötarkoituksena nähtiin kuitenkin terveydelle merkityksellinen ulkoilu ja virkistys. Luonnonsuojelun oli valinnut vain joka kuudes vastaaja. Tytöt katsoivat poikia enemmän metsien käyttötarkoituksen olevan marjastus

ja sienestys sekä luonnonsuojelu. Pojat puolestaan olivat tyttöjä enemmän valinneet vaihtoehdon puun tuottaminen. Metsästyksen olivat kummatkin valinneet tasapuolisesti.

Vastaajat näkivät metsäalan tulevaisuuden Suomessa pääosin myönteisessä valossa.

Vastaajat kokivat saaneensa riittävästi tietoa metsäalan koulutuksesta. Sen mukaan siis tiedottamisen lisäämiselle ei olisi perusteita. Syynä ristiriitaisiin tuloksiin saattaa olla se, että vastaaja ajattelee muiden kaipaavan lisätietoa alasta. Toinen syy saattaa olla, että vastaaja kaipaa vaihtelua yksitoikkoiisiin koulupäiviin.

Ammattialojen vetovoimaisuuden jakautumiseen uskon vaikuttaneen sen, että metsuri on monelle tuttu ammatti esim. mediasta. Metsätalousinsinööri taas saattaa nuorten mielestä kuulostaa ”pätevältä”. Eräopas puolestaan tuntuu ”vetävältä” ammatilta ja luonnonhoitaja ”leppoisa työltä luonnossa”.

Metsäalan kiinnostavuuden lisäämiseksi vastaajat toivoivat lisää kouluissa järjestettäviä metsäteemapäiviä, ja infotilaisuuksia kouluissa. Toisaalta toivottiin lisää käytännön tekemistä sekä lisää vierailuja ja luontoretkeä.

Hyvä syy valita metsäala omaksi alaksi olisi ennen kaikkea se, että työstä saisi hyvän palkan. Toinen hyvä syy olisi hyvä työllisyystilanne. Myös yleinen kiinnostus alaa kohtaan vaikuttaisi, sekä opiskelupaikan ja kodin läheisyys.

LÄHTEET

- G. A. Serlachiuksen museo (2009). Me mökkihöperöt-teemanäyttelyn esittelyteksti. Viitattu 13.2.2009.
http://www.gaserlachius.fi/index.php?k=5500#a_5499
- Jääoja, Tapani (2007). Metsäalan vetovoimaisuus Varsinais-Suomessa. Tutkintotyö. Tampereen ammattikorkeakoulu.
- Kettunen, Arto (2008). Metsänomistaja-kurssin luentomateriaali.
- Kovalainen, Ritva ja Seppo, Sanni (1997). Puiden kansa. Kustannus pohjoinen ja Perferia Publications. Oulu.
- Luontoon.fi (2009). Retkikohteet. 13.2.2009. Viitattu 11.3.2009.
<http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=945&Item=1023>
- Metla (2009). Valtakunnan metsien 10. inventointi: puuston määrä kasvussa. Viitattu 6.2.2009.
<http://www.metla.fi/tiedotteet/2008/2008-06-16-vmi.htm>.
- Opetushallitus ja Sodankylän kunta (2009). Sodankylän historiaa. Viitattu 13.2.2009.
<http://koulut.sodankyla.fi/historia/savotta.html>
- Paasilinna, Arto (2003). Sadan vuoden savotta. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo.
- Puustjärvi, Pirjo (2009). Henkilökohtainen tiedonanto. 14.4.2009.
- Ripatti, Pekka (1994), Yksityismetsien omistusrakenteen muutokset. Julkaisussa: Ovaskainen, V. & Kuuluvainen, J. (toim.). Yksityismetsänomistuksen rakennemuutos ja metsien käyttö. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 484: 12-27
- SAK ry (2009). Irtisanomisia ja yt-neuvotteluja/lehdistökatsaus 1.1.2009 - 21.4.2009. Viitattu 22.4.2009.
<http://www.sak.fi/suomi/ServiceServlet?type=attachment&source=SAKAttachments&id=854>
- Saukko, Tuula (2009). Tampereen ammattiopisto, Liikenne ja metsä. Sähköposti 21.4.2009.
- Snellman, Hanna (1996). Tukkilaisen tulo ja lähtö – kansatieteellinen tutkimus Kemijoen metsä- ja uittotyöstä. Gummerus Kirjapaino OY. Jyväskylä.
- Suomen Metsäyhdistys (2006). Lasten ja nuorten metsäbarometri (Taloustutkimus Oy). Viitattu 6.2.2009.
<http://www.smy.fi/smy/HRdeve.nsf/b7d23f3914e45e5ec22571560042f325/1a2b07346959ce3ec2257179003c0782?OpenDocument>
- Suomen Metsäyhdistys (2005). Metsä- ja puu-kysely (Taloustutkimus Oy). Viitattu 6.2.2009.
<http://www.smy.fi/smy/HRdeve.nsf/b7d23f3914e45e5ec22571560042f325/3ba03766191c734bc22573c9003e3e17?OpenDocument>
- Tomppo, E., Henttonen, H. & Tuomainen, T. (2001). Valtakunnan metsien 8. inventoinnin menetelmä ja tulokset metsäkeskuksittain Pohjois-Suomessa 1992-94 sekä tulokset Etelä-Suomessa 1986-92 ja koko maassa 1986-94. Metsätieteen aikakauskirja 1B/2001: 99-248
- Tuunanen, Pekka (toim.) (2007). Jokamiehen oikeudet-esite. Ympäristöministeriö. Edita Prima Oy. Helsinki 2007.

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake

Kysely pirkanmaalaisille yläastetta käyville nuorille

1. Taustatiedot

Sukupuoli

nainen

mies

Ikä

13-14v.

15-16v.

Muu

Vanhempien ammatti

Äidin ammatti

Maanviljelijä

Työntekijä

Toimihenkilö

Työtön

Johtavassa asemassa

Yrittäjä

Muu, mikä?

Isän ammatti

Maanviljelijä

Työntekijä

Toimihenkilö

Työtön

Johtavassa asemassa

Yrittäjä

Muu, mikä?

Asumismuoto ja metsänomistus

Kerrostalo

Rivitalo

Omakotitalo

Maatila

Jos vastasit maatila, onko tilallanne metsää?

Kyllä

Ei

Jos vastasit ei, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

Jos vastasit kyllä, paljonko tilallenne on metsää/ha?

alle 5 ha

10-100 ha

yli 100 ha

Omistavatko isovanhempasi metsää?

Kyllä

Ei

En tiedä

Harrastukset

Onko sinulla metsään liittyviä harrastuksia?

Kyllä

Ei

Jos vastasit ei, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

Jos vastasit kyllä, millaisia metsään liittyviä harrastuksia sinulla on? (esim. suunnistus, marjastus, metsästys jne.)

2. Opiskelu metsäalalla

Aiotko jatkaa opiskelua peruskoulun jälkeen?

Kyllä Ei

Jos vastasit ei, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

Jos vastasit kyllä, haluatko opiskella lukiossa vai ammattikoulussa?

Lukiossa Ammattikoulussa

Kiinnostaako sinua opiskella metsäalaa tulevaisuudessa?

Kyllä Ei

Jos vastasit ei, voit siirtyä suoraan kohtaan 3.

Jos vastasit kyllä, millä koulutusasteella haluaisit opiskella sitä?

Ammatti-
koulussa Ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa

Oletko saanut mielestäsi riittävästi tietoa metsäalan ammateista?

Kyllä Ei

Mistä olet saanut tietoa metsäalan ammateista?

Mitä seuraavista metsäalan ammateista pidät kiinnostavimpana?

Luonto/eräopas Metsänhoitaja Metsäkoneen kuljettaja
 Metsuri Puutavara-auton kuljettaja Muu, mikä?

3. Työskentely metsäalalla/työllistyminen metsäalalle

Oletko koskaan työskennellyt metsäalalla, esim. ollut istuttamassa puun taimia?

Kyllä Ei

Jos vastasit ei, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

Jos vastasit kyllä, millaisia töitä olet tehnyt?

Kiinnostaako sinua työskennellä tulevaisuudessa metsäalalla?

Kyllä Ei

Jos vastasit ei, voit siirtyä suoraan kohtaan 4.

Jos vastasit kyllä, millaisissa tehtävissä haluaisit työskennellä?

Metsurina Johtajana Markkinoinnissa Metsätoimihenkilönä
 Hakkuukoneen kuljettajana Muu, mikä?

Työskentelevätkö tuttavasi tai ovatko he työskennelleet metsäalalla?

Kyllä Ei

4. Metsäala mielikuvissa

4.A Yleisiä mielikuvia

Mitä sana "metsäala" tuo mieleesi?

Millainen imago metsäalalla on mielikuvissasi?

Erittäin hyvä Melko hyvä Neutraali Melko huono Erittäin huono Ei kokemusta

Mitä adjektiiveja liität metsäalalla työskentelyyn?

Kiinnostava Luonnonläheinen Vanhanaikainen Nykyaikainen Tylsä
 Muita, mitä? _____

Millainen mielikuva sinulla on metsäalalla työskentelevistä ihmisistä?

Erittäin hyvä Melko hyvä Neutraali Melko huono Erittäin huono

Viime aikoina monet metsäteollisuuden alalla toimivat yritykset ovat ilmoittaneet henkilöstönsä lomautuksista ja irtisanomisista. Ovatko nämä uutiset vaikuttaneet suhtautumiseesi alaan?

Merkittävästi Jonkin verran Ei lainkaan

Jos vastasit "ei lainkaan", voit siirtyä kohtaan 4.B

Jos vastasit "merkittävästi" tai "jonkin verran", miten uutiset ovat vaikuttaneet suhtautumiseesi?

Voisitko uutisista huolimatta kuvitella hakeutuvasi töihin tälle alalle?

Kyllä Ei

4.B Mielikuvia metsäalasta Suomessa

Millainen on mielestäsi metsätalouden merkitys Suomelle?

Erittäin suuri Suuri Kohtalainen Pieni Erittäin pieni

Miten tärkeinä näet luonnossa liikkumisen taitojen ja eräretkeilyn opiskelun tavalliselle ihmiselle?

Erittäin suuri Suuri Kohtalainen Pieni Erittäin pieni

Kuinka tärkeänä pidät metsänhoidon ja puunkorjuun opiskelua?

Erittäin suuri Suuri Kohtalainen Pieni Erittäin pieni

Mikä on mielestäsi metsien käyttötarkoitus?

Ulkoilu+virkestys Metsästys Luonnonsuojelu Puun tuottaminen Marjastus ja sienestys

Millaisena näet metsäalan tulevaisuuden Suomessa?

Erittäin hyvänä Hyvänä Kohtalaisena Huonona Hyvin huonona

Saavatko nuoret mielestäsi helposti tietoa metsäalan koulutuksesta?

Erittäin helposti Melko helposti Kohtalaisesti Melko vaikeasti Erittäin vaikeasti

Miten metsäalan koulutuksen kiinnostavuutta voitaisi lisätä?

Messuja Yritysvierailuja Koulujen metsäteemapäiviä Infotilaisuuksia koulussa
 Muuta, mitä?

Mitä pitäisi mielestäsi tehdä metsäalan koulutuksen vetovoimaisuuden lisäämiseksi?

Mikä saisi sinut hakeutumaan metsäalalle?

Kiitos vastauksistasi, toivoo

Heini Anttalainen
Metsätalouden opiskelija
4. vuosikurssi
Tampereen ammattikorkeakoulu